

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako : : je ta dan praznik, dan poprej. : :

Cena jim je za celo leto 5 K, za pol leta 2-50 K. Naročnina :
za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 5-50 K, za Ameriko 6-50 K. :
List in oglasi se plačujejo naprej. : :

Vse dopise, naročnino in oznanila :
sprejema tiskarna J. Krajec nasl. :

Pozdrav vračajočim se slovenskim ujetnikom!

Vračajo se iz daljnih, mrzlih ruskih pokrajin, kjer so prebili dve, tri leta v hrepenju in koprnenju, videti in poljubiti še enkrat sveto domačo zemljo in objeti svoje drage, do katerih so poleteli vsak večer njihove misli, ki so premostile vse daljave in jih vsaj v duhu spet združile.

O ti koprnenje po domovini, kako silno in nepremagljivo si!

Videli so tuje kraje, spoznali so običaje drugih narodov, seznanili se z njihovim življenjem — ali vendar so v dnu srca zaželeli po naših najhnejših gorskih vasicah, po poljih in travnikih — to je po naši zemlji, ki nam je najdražja.

Dasi so se navadili ujetništva in se tekom časa prilagodili razmeram, ki so jih sprva vrgle iz ravnotežja in morile, vendar niso pozabili, da jih čakajo tam v njihovi majhni domovini svoji, od katerih so se v začetku vojne ločili z nepopisno boleščjo, ne vede, če si še kedaj stisnejo v roke.

Ali mnogo izmed njih jih je izdihnilo daleč od domače zemlje, osamljeni pod tujim podnebjem. Niso se jim uresničile vroče želje, da bi jih sprejela mehka rojstna gruda. Daleč v tujini počivajo, obiskani le od tujih, neznanih ljudi.

Ali so še drugi, ki se jim je njihovo hrepenenje uresničilo in zanje je napočil slovesen trenotek, ko so nastopili tako vroče zaželjeno pot v svojo domovino. Ko so zaslišali to vest, so jim pela srca v nepopisnem veselju in lica so jim zažarela v koprnenju v hipu objeti domače.

Začeli so se vračati iz ujetništva.

In tem velja naš prisrčen pozdrav.

Toda v tem trenutku se nam vsili bridka misel na one, ki so dokončali življenjsko pot v tujini in jim ne moremo izraziti svojega sočutja. Pa bodi — usode ne moremo izpremeniti.

Zato pa sprejmimo toliko prisrčneje te, ki so preboleli trpko življenje in doživeli nad vse srečen trenotek vrnitve

domov. Akoravno so se zavedli, da je sedaj njihovo domovje osamelo in žalostno, kazoče znake divje vojske, zapuščeno, ko je cvet naroda pod orožjem, vendar jih je nepopisno razveselila novica o vrnitvi, akoravno v veliko žalostnejšo domovino, kot so jo zapustili v jeseni usodepolnega leta 1914.

Njim pozdrav od nas vseh, kakor tudi od „Dolenjskih Novic“, ki jim žele vse najboljše v njihovem novem življenju v domovini.

Kadar bomo šli z novim upanjem in svežimi silami na delo za novo zgradbo našega opustošenega doma, tedaj se bomo spomnili tudi onih, katerih kri je napojila našo zemljo, a toliko pomembnejši bodo tisti, ki so ušli smrti in bodo pripravljene pomagati pri delu za novo življenje, kajti domovina potrebuje tudi živih.

Zato pozdravljeni vi, ki ste se vrnili iz daljnih krajev!

Vaše oči so gledale širni svet, vse njegove dobre in slabe strani, izkusili ste življenje po svetu in spoznali njegovo ceno in vrednost.

Zato ste toliko potrebnejši, da boste nas okoristili s svojim spoznanjem in boste dobrine, ki ste jih nabrali v tujini, darovali domovini.

Ne bojte se težkoč, ki vas še čakajo in ne klonite maloverno pri pogledu na bedo in bolesti v katerih ječi naše ljudstvo.

Iz teme in trpljenja bo vstalo solnce, ki bo jasnejše in žarnejše, kot je bilo dosedaj.

Solnce svobode bo oblivalo naša domovja in v njegovi luči bomo skupno vršili veliko delo za sijajno bodočnost.

Kmet in vojska.

Slovenec piše:

Vojna divja naprej. Mir z Rusijo in nameravani mir z Rumunijo ni rodil zaželenega sadu. O miru ni govora. Ako ne poseže vmes kaka višja moč, bo vojska trajala v nedoglednost. Priznati moramo, da je in bo zadala ta vojna skeleče rane vsem slojem v državi. Izvzeti moramo —

kar se pa umeje samo po sebi — le nekrščene in krščene milijonarje in vojne liferante. Vsak stan trpi po svoje. A nihče nam ne bo mogel očitati, da pretiravamo, ali pišemo neresnico, ako trdimo, da trpi in nosi v tej vojni največje breme kmet. Zakaj? Državi ni dovolj, da vzame kmečki hiši gospodarja, ženi moža, očetu sinove — ampak država vzame in po nekaterih krajih naravnost kruto in brez usmiljenja tudi to, kar pridelajo doma ostale žene, dekleta, starci in otroci. Žena, mati, katera nosi na eni strani v srcu žalost, potrnost, na drugi strani pa mora delati noč in dan — bolj kot nema živina — ta žena nima pravice, da razpolaga s tem, kar je pridelala njena žuljava in do smrti utrujena roka.

Država je pričela v svoji preveliki ljubezni do državljanov oznanjevati „blagovest“ o maksimalnih cenah. Da se pa evangelij ljudi bolj prime, zato je izročila kontrolo nad njimi orožnikom in sodnikom, kateri vrše svojo nalogo v veliko zadovoljnost svojih višjih. Dan na dan beremo v časopisju razsodbe, pravzaprav obsodbe, v katerih razni možje posvetne pravice zapirajo in z denarnimi kaznimi obdačujejo naše kmečke žene. Zakaj: Ena je prodala par jaje mesto po 40 vin. po 50 vin. Deset vinarjev dražje, kot zapoveduje državni evangelij maksimalnih cen. Druga je zopet prodala 2 kili fižola za krono dražje kot bi smela, tretja je zahtevala za liter mleka cela dva vinarja nad maksimalno ceno, četrta je zahtevala za porcijo salate 11 vin. mesto samo 10 itd. itd. Zares strašne zločinke so te kmečke žene — oderuhinje prve vrste! Kakor mnoge druge vladne naredbe, tako je tudi evangelij maksimalnih cen modrost nad vse modrosti. Država je postavila maksimalne cene, samo za tiste stvari, katere pridelava kmet, za druge stvari, katerim je tekla zibelka v tovarnah mogočnih kapitalistov, ki polnijo svoje blagajne dan na dan s stotisočaki — za te stvari ni nobenih maksimalnih cen. Ali je resnica ali samo gido brezvestno obrekovanje? Poglejmo! Pred vojsko je stalo n. pr. vretence sukanca 40 do 60 vin. — danes stane 30 do 35 K; pred vojsko je stal meter blaga za delavne moške hlače,

takoimenovani tajfelcraj, 1 do 1-60 K, danes pa 25 do 35 K; pred vojsko je stal navaden kmečki voz 100 K, danes najmanj 700 K; pred vojsko je stalo par podplatov 2 K, danes 40 do 50 K; pred vojsko je potreboval kmet, da je obul srednje veliko družino 80 do 100 kron, danes mora imeti 1000 do 1500 kron.

Tisti imajo torej prav, ki trdijo, da veljajo maksimalne cene le za kmetijske pridelke, za drugo pa ne. In kakšne so te cene? V pojasnilo naj služi samo to: Naš kmet mora prodati reci in piši 100 kg pšenice, ali 300 kg krompirja, da kupi eno samo vretence sukanca. Ali nam ne pove to dovolj? Ali ni ta govorica jasna in za vsakega lahko umljiva? Kaj hočemo več? Kaj ne kako prav imajo oni mestni gospodje — kako vestno ravnaajo oni sodniki, ki preganjajo in kaznujejo one kmetice kot oderuhinje in krvopivke.

Relativno ima najmanj oproščencev ravno kmečki stan — to zlasti pri nas na Slovenskem. Zakaj? Naše kmetije so majhne, navadno merijo 30 do 150 oralov. Na taka posestva se vojaška uprava ne ozira. In moral je zapustiti svoj dom mož — oče šestih, sedmih otrok — edina delavna moč, in oditi k vojakom, drugje zopet moral ni oditi samo mož, oče, ampak z njim ali pa za njim še po 2 do 3 sinovi. Doma je ostala uboga žena in pa morda še par malih otročičev, ki so pa materi le v skrb in nadlego. Drugod so odšli zopet iz kmečke hiše po 2 do 3 sinovi. Kdo naj dela?

Naj bo za danes dovolj o kmečkem trpljenju. Kaj smo hoteli s tem doseči:

1. Javno povedati: kmet ni oderuh. Ako prodava kako stvar dražje kot hoče država, je vsled splošne draginje k temu prisiljen ali vsaj opravičen. Ali naj mar prodava vse po maksimalnih cenah in potem hodi bos in nag? Ali naj obdeluje svojo zemljo s praznimi rokami, brez motike, vozov in pluga?

2. Država mora ali maksimalne cene odpraviti, ali jih pa prilagoditi cenam tovarniških izdelkov. Prvo je mogoče — drugo pa pri nas ni izvedljivo. Bogati tovarnarji imajo preveč moči. Avstrijska mati še ni rodila ministra, ki bi se drznil stopiti

Črnomaljski gospodje.

(Donesek k zgodovini Bele Krajine.)

Leopold Podlogar.

Kdor bo hotel spisati obširnejšo zgodovino mesta Črnomlja, se bo moral okleniti rodoslovnega drevesa črnomaljskih gospodov. Mesto samo se je začelo razvijati še-le potem, ko so ti plemiči na naravno utrjeni skalnati plošči, na romantičnem polotoku, ki ga dela Lahinja z Doblčanko, sezidali svoj grad.

Kakor vsi srednjeveški plemiči, so bili tudi črnomaljski gospodje, vazali ali fevdni podložniki deželnega kneza. Ker je ta večkrat z vojaškim spremstvom prepotoval svoje pokrajine in se vstavljal po gradovih, je bilo treba gradovom prizidati hiše in dvore, da so prišli vsi pod streho. Tamkaj so se kmalu naselili trgovci in obrtniki; ljudje iz okolice so donášali tja naprodaj svoje blago. Začela se je trgovina in kupčija. Naselbina je dobila tržno pravico, slednjič samoupravo z raznimi privilegiji

ali svoboščinami. Iz tega je nastalo mesto. Grad sam je bil radi varnosti utrjen, z zidom so obdali tudi trg. Tak je bil način postanka in razvoja naših mest splošno, posebej ravno tak tudi našega Črnomlja.

Torej rodoslovno drevo črnomaljskih gospodov!

Zakon narave je tak: Če se drevo poseka, ali samo pade, začne odpadati listje, za njim veje in truplo samo začne razpadati. Isto velja tudi o rodoslovnem drevesu. Če izumre ali se izseli družina, se je ljudje še nekaj časa spominjajo, potem pa v bežnem teku časa z izseljeno ali izumrlo rodovino polagoma izumira tudi spomin nanjo.

Naši zgodovinarji nam z njim mogočo zanesljivostjo in gotovostjo zatrjujejo, da je začelo rasti drevo črnomaljskega rodu na Belokranjskem v dvanajstem stoletju. V začetku sedemnajstega stoletja je poluteranjen rod te gospode podrla na tla moč protireformacije. Že močno ovenela je priromala v Gorenjo Avstrijo, kjer je

v zadnjih desetletjih sedemnajstega stoletja (o. 1677.), popolnoma razpadlo.

Valvasor je zasledil v pisnih in listinah črnomaljskim gospodom sorodnih Novograjcev (Castelnuovo) na Krasu ali v Istri, da je Oton Karstberški koncem dvanajstega stoletja (o. 1189 — sam piše l. 1689.: „pred 500 leti“) zidal na sedanjem mestu (Stoničeva hiša) grad. Ime Karstberg je opustil in svojo rodbinsko betev ali vejo, da se je ločila od prvotne, imenoval Črnomaljsko.

Če pa prelistamo slavno njegovo delo „Ehre des Herzogthums Crain“, ki (tiskano l. 1689) obsega petnajst knjig, razdeljeno v štiri dele, s 533 podobami in 3320 strani, v velikosti prvih letnikov „Dol. Novic“, najdemo, da si Valvasor glede prihoda Črnomaljskih na Kranjsko nasprotuje v istem slavnem delu.

Na prvem mestu (Knj. XI. 603) stavi leto pozidave za 500 let nazaj (1689 — 500 je 1189) torej v približno l. 1189. Na drugem mestu (V. XIV. 291) navaja Ambroža (Herr von Tschernembl) že leta 1165. Udeležil se

je kot spremljevalec koroškega vojvoda Henrika turnirja ali viteške bojne igre v švicarskem mestu Cirihi. Z njim obenem sta bila tam v istem spremstvu Henrik Lichtenberški in Ivan Apfaltrer. Koroški vojvoda v letu turnirja (1165) ni bil Henrik Šponhajme, ta je bil 12. oktobra 1161. že mrtev, pač pa njegov naslednik Herman (1161—1181).

Kaj sklepamo iz te disonance ali nesoglasja v Valvasorjevih citatih?

Prihoda Črnomaljskih v Belo Krajino ne moremo ne natančno, ne približno določiti. Tudi ne moremo priseči na trditev, da bi prišli iz Krasa, Novigrada ali iz Benečije. Recimo raje: ignoramus et ignorabimus, to je, nič gotovega ne vemo, pa tudi ne bomo prišli nikoli do gotovosti.

Črnomaljski so bili brez dvoma nemški plemiči. Čas njih prihoda v našo deželo je ravno tako nedoločljiv, kakor pri vseh drugih. Iz te zagate nas reši zlata knjiga, katero podaja slovenskemu narodu gospod kanonik dr. Josip Gruden: Zgodovina slovenskega naroda. Stran 68. pove, kako so

tem ljudem na prste. Imajo pa tudi svojo zanesljivo in dobro oporo v gosposki zbornici, katera je menda edino le še zato tu, da brani interese velekapitalistov. Mi smo prepričani, da država ne bode v tem pogledu ničesar ukrenila in da bodo tvorniški izdelki tudi poslej vsak dan dražji. Kaj tedaj, ako odpravi cene za kmečke pridelke? Posledica tega bo, da se bodo živila silno podražila — kako naj potem živi delavec, kako uradnik? A država, ki ima vso moč v rokah, ki danes razpolaga z milijardami, bi tudi tukaj lahko prihitela na pomoč. Kako pa? Kmet naj bi prodal svoje pridelke po cenah, ki so razmerne cenam tvorniških izdelkov — država pa naj bi to diferenco pokrila iz svojih sredstev. To bi lahko storila in zadovoljen bi bil kmet, zadovoljen meščan, delavec, uradnik in obrtnik. Kako to izvesti, o tem razmišljati ni naša naloga, ampak naloga onih, ki stoje na čelu državne uprave in ki nosijo tudi odgovornost pred ljudstvom.

3. Kazni za prekoračenje maksimalnih cen bi morale zadeti vse brez izjeme. Danes pa se kaznujejo najbolj kmetje, oni se ne znajo ogniti črki postave. Ostajajo pa brez kazni veliki vojni špekulantje. Če se morda bere tu in tam, da je bil ta ali oni obsojen, je ta kazen tako nizka in malenkostna, da meji na smešnost. Bogat podjetnik zasluži pri eni sami kupčiji, s katero je imel morda dela par ur — in blaga niti videl ni — hipno stotisočake. Slučajno ga kdo ovadi in sodnik ga kaznuje s par tisočaki. Kakšen pomen ima to? Plača recimo globe 20.000 kron, ostanejo mu pa še stotisoči.

4. Vojaška oblast bi morala bolj upoštevati male kmetije in oprostiti vse samostojne kmečke posestnike. Vojak bi moral vedeti, da so male kmetije za državo veliko večjega pomena kot veleposestva. To je jasno pokazala sedanja vojska, še veliko bolj bo pokazala prihodnost. Kaj pomaga dobljena začasna zmaga, ako bodo pa uničeni kmečki domovi? Ali ni to bankrot države? Naši generali znajo delati dobre načrte — morda znajo spretno voditi čete, posestnik, ki pridno obdeluje svojo zemljo, ravno tako pomaga k vojnim uspehom kot vojak s puško ali zemljevidom.

Pomoč malega posestnika je nujno potrebna državi. Ententa nas gospodarsko ne bo zmagala, to je jasno. A da nas ne zmagata gospodarsko, v ta namen je treba skrbeti, da naše male kmetije ne propadejo.

Sesna praseta na pašo!

Kakor bolj nam zmanjkuje potrebnih krmil, toliko bolj se moramo oprijemati naravne prehrane živali. Danes je postala paša važna za vse vrste domače živine, tudi za prašiče in zlasti za mlada praseta.

prišli Nemci (za ta sestavek mislim „nemško ali tuje plemstvo“) v deželo. Iz vse razprave pridemo do zaključka, da so začeli prihajati nemški plemiči in z njimi nemški podložniki v slovenske dežele potem, ko je bila l. 955. v krvavi tridnevni bitki na leškem polju pri Avgzburgu strta moč Madjarov, prednikov današnjih Ogrov. Ti so pustošili naše kraje skoraj celo stoletje in ogroževali tudi Nemčijo v njenem osrčju. Celo Pireneje so prekoračili. Strah so bili celi osrednji Evropi: Italiji, Franciji in Nemčiji. Sem so pohajali skozi slovenske pokrajine. Madjarska povodenj je preplavljala leto za letom naše kraje, puščajoč za seboj razvaline in pogorišča.

Bitka na leškem polju je zaprla pot madjarskim pogromom v naše kraje, odprla pa na stečaj vrata nemškemu naseljevanju. Nepregledna vrsta nemškega plemstva je prišla v deželo. Njih naloga je bila, graditi trdnjave kot branike, ob katerih naj bi se razbijali valovi madjarske povodnje. Bela Krajina je ležala na meji med Nemčijo in Madjari. To mejo so utrje-

Paša plemenih svinj je po naših krajih že od nekdaj v rabi. Pasemo jih po sadnih vrtovih, po deteljščih in na „gmajnah“. Plemena svinja se na paši najbolj počuti, je najbolj zdrava in ima največ mleka, kadar je dojna. Taka prasna svinja naj pride kmalu po porodu ven, da se zadostno izprehodi, kar vpliva silno ugodno na ves njen počut in na boljšo mlečnost.

S plemeno svinjo naj pridejo pa tudi praseta ven, kakor hitro so dosti gibčna in se lahko umikajo materi. Skraja naj se puste praseta le kratek čas zunaj, potem pa zmeraj dlje, da se navadijo na življenje zunaj svinjaka. Sveži zrak, svetloba in gibanje jim silno prija in mlade živalice uspevajo, da je veselje. Seveda jim ob tem času ne sme manjkati maternega mleka. Mlade živalice se naravnost poživé, če pridejo ven iz naših svinjakov, ki so po večini temni in zaduhli, večkrat mokri in nesnažni. Kmalu začnejo po tleh riti in iskati pripravnega živeža ter se po malem privadijo na pašo, ki jim daje za maternim mlekom najbolj prikladen in tečen živež, kakor sploh vsem domačim živalim.

Zlasti sedaj spomladi, ko zeleni prva trava, imajo praseta prav slastno in dobro pašo. Prva trava in prva detelja dajeta takim živalicam najbolj prebaven živež, ki je danes toliko več vreden, kolikor bolj nam manjka močnih krmil in mleka za rejo po svinjakih. Spomladna paša je ustvarjena za take živali in zato jo dajmo danes povsod obračati za odrejo mladih praset. Le na ta način si bomo pomagali iz današnje stiske. Rohrman.

Dogodki pretečenega tedna.

Avstro-ogrski zunanji minister grof Czernin je 2. t. m. zopet govoril avstrijskim narodom in svetu. Kot forum si je izbral ožji nemški krožek: deputacijo dunajskega občinskega sveta, ki se je oglašila pri njem radi prehrane prebivalstva. Grof Czernin je govoril o miru z Rumunijo, povedal, koliko zemlje nam mora odstopiti in kakšne gospodarske ugodnosti priznati; potem je našteval, koliko koruze in žita in koliko živine dobimo iz Rumunije in Ukrajine. O Srbiji je rekel, da je nočemo uničiti, in napovedal, da jo bomo sedaj, ko smo jo vojaško osvojili, začeli osvajati tudi prijateljsko, kar bo delo diplomacije. O francoskem ministrskem predsedniku Clemenceau-u je grof Czernin razodel, da se je bil malo pred ofenzivo na zapadu obrnil nanj z vprašanjem, ako bi se mogla začeti pogajanja za splošni mir in na kakšni podlagi. Czernin je v sporazumu z Berlinom odgovoril, da je edini pogoj ta, da se Francija odpove Alzaciji-Loreni. Francozi

vali Nemci s tem, da so gradili na njej trdnjave: Krško, Kostanjevica, Novo mesto, Črnomelj, Metlika so prvotne protimadjarske trdnjave, okoli katerih so se razvila poznejša mesta. Navajam dobesedno: „Iz teh priseljenih plemičev se je razvilo ono nemško veleposestvo, ki si je do novejšega časa delilo slovensko zemljo in imelo vso oblast v njej. Ti plemiči so sezidali utrjene gradove po naših gorah in gričih, sredi naše zemlje in na mejah. Da so prišli na meje, je izraz največjega zaupanja. Vratarji, ki so odgovorni za vso hišo, morajo biti zanesljive osebe. Kot take so se morali izkazati črnomaljski gospodje že v Nemčiji, sicer bi jih ne bili postavili na ogroženo mejo nemškega cesarstva.“

Ne na Bavarskem, ne na Koroškem, ne v Tirolah ni sledu o tem imenu. Preobrniti vse listine, preišči stare arhive in zgodovinske knjige, imena Tschernembl, Schirnomel (1228), Zermenli (1277), Czernomel (1323), Chernomel (1354), Schernemel (1426), tam ne bo nihče iztaknil.

(Dalje sledi.)

so nato odklonili. Končno se je grof Czernin lotil notranjih vprašanj. Rekel je, da so pravi podaljševalci vojne pacifisti, aneksionisti in pa — ljudski zastopniki, ki so proti zvezi z Nemčijo in zahtevajo, da se iz ogrske države iztrgajo deli zemlje in priklopijo njihovim deželam. To so notranji Masaryki, ki zavajajo češki narod. Ta veleizdajalski strup se mora izločiti iz države. V to svrhu je pozval na pomoč Ogre in Nemce, ki so v tej vojni doprinesli nadčloveška dela, pa tudi druge zveste državljane. — Ta govor na nobeni strani ni izostal brez velikega vtisa: Nemci in Ogrji veselja tleskajo z rokami in groze Slovanom z novimi preganjanji; Nemci pravijo vrhu tega, da se mora zveza z Nemčijo za večne čase zagotoviti s pragmatično sankcijo in tako za zmerom zapečatiti suženjstvo avstrijskih Slovanov. Slovane je Czerninov govor globoko osupnil, spoznali so, da se odgovorni avstrijski činitelji še vedno niso zavedli pravega stanja stvari in svojih zgodovinskih nalog. Čehi so se nemudoma oglašili pri ministrskem predsedniku dr. Seidlerju in najodločnejše protestirali proti napadam zunanega ministra. Dr. Seidler jim ni vedel dati nobenega odgovora ter je šel poročat cesarju. Pravijo, da je grof Czernin napravil račune s svojim govorom brez vednosti dr. Seidlerja. Čehi so tudi protestirali pri načelniku zunanega odseka avstrijske delegacije dr. Baernreitherju, zakaj ni sklical seje, da bi bil grof Czernin imel priliko govoriti pred poklicanimi zastopniki avstrijskih narodov. Dr. Baernreither je odgovoril, da ni mogel sklicati seje, ker je prišel grof Czernin še-le tik pred prazniki na Dunaj, ko delegatov že ni bilo več tamkaj. Sejo bo sklical, kakor hitro ji bo mogel grof Czernin prisostvovati. — Francoski ministrski predsednik Clemenceau je z ozirom na Czerninovo odkritje izjavil, da se je grof Czernin v tem zlagal. Avstrijska vlada je nato objavila popravek, v katerem pojasnjuje stvar tako: Začetkom tekočega leta sta se v Švici večkrat sešla na pogovor neki avstrijski in neki francoski odposlanec; dne 2. februarja se je med njima sprožilo vprašanje, kako priti do oficielnih pomenkov za splošni mir. Czernin je dal nato povedati francoskemu odposlancu, da je edina ovira miru na zapadu francoska zahteva po Alzaciji-Loreni. Nato je sporočil Clemenceau, da so pogajanja na tej podlagi nemogoča. — Rusko-rumunska mirovna pogodba je sklenjena. Rumunija tekom dveh mesecev umakne svoje čete iz Besarabije. — Nemške čete so se 2. t. m. izkreale na Finskem, da pomagajo vladi belih gard t. j. veleposestnikov zmagati boljševiške rdeče garde. To je nagnilo Trockega, da se je pogodil z entento radi zavarovanja murmanske železnice. Nemški vojaški nastop na Finskem je pa razburil tudi Švedsko, ki je že pred Nemci poslala svoje čete na pomoč belim gardam, ki so se že uspešno borile proti kozakom. Pravijo, da je vojna med Nemčijo in Švedsko zelo verjetna. — Velika nemška ofenziva, ki se je bila začela 21. marca, je dovedla Nemce 60 kilometrov dač v francosko ozemlje in jim prinesla 90.000 ujetnikov in ogromen plen. Francozi in Angleži so zbrali svoje rezerve, imenovali generala Focha za skupnega vrhovnega poveljnika in ustavili Nemce, ki zaenkrat niso dosegli nobenega svojih ciljev: ne Calaisa, ne Amiensa in ne Pariza. 3. t. m. je general Foch prešel v ofenzivo in udaril na dveh mestih: pred Verdunom in ob lorenški meji med Reno in Marno. Doslej so Nemci, kakor poročajo, odbili vse napade in dosegli nove uspehe tudi ob reki Somme. — Na Italijanskem se vrše že hudi boji; bore se ob Piavi, kjer so naši na veliki petek zasedli otok Papadolija, pri Asiagu in na drugih točkah; na tirolskih snežnikih so naši zopet zasedli postojanke, ki so jih bili čez zimo zapustili. — Na albanskem bojišču smo odbili napad na mostišče Čiflino Jazisito.

Našim sadjerejcem v poduk.

2. Beljenje debel.

Takoj po jesenskem sajenju je treba debela pobeliti z goščo iz apna, kravjaka in ilovice. To opravilo se ponavlja vsako jesen. Po pomladanskem sajenju pa se namaže deblo samo z ilovico, da se preveč ne izsuševa.

V hudi suši se mora mlado drevo tudi zalivati.

3. Drevesni kolobar.

Na drevesnem kolobarju se naj ne pusti rasti trava in drugi plevel. Večkrat med letom ga je opleti, okopati in pokriti s svežim gnojem.

4. Povez.

Med letom ne pozabi pregledati tudi vezi, so li še dovolj trdne, ali pa jih je morda treba obnoviti.

5. Hobotine ali vodenice in roparji.

Iz korenin kakor tudi iz debel in iz vej se prikažejo hobotno rastoči poganjki. Imenujemo prve roparje, druge pa hobotine ali vodenice. Ti se morajo gladko odrezavati. Površno pristriženi odrezki se ne odstranijo, temveč še le pomnožijo. Sploh pa so hobotine navadno znamenje slabega in preglobokega sajenja.

Oskrbovanje odraslega drevja.

Zapuščeno in zanemarjeno drevo se mora boriti za svoj obstanek z vsemi nezgodami: obraste ga mahovje in lišaji, zraste mu krona liki grmovju, napada ga cela truma škodljivcev in še mnogo drugih zajedalk mu gre na živo. Takšno drevo zaostaja v rodovitnosti in slednjič popolnoma zdivia. Kdor pa svoja drevesa oskrbuje leto za letom, odkar jih je vsadil, ta jih bo vesel in ta bo tudi imel pravo korist od njih.

Glavna opravila, ki se popravljajo in odraslem drevju so:

1. Iztrebljevanje dreves.

Drevje se iztrebi vsako 3. do 4. leto. Navadno se izvršuje to delo v jeseni ali v zimi, ko ima kmet največ časa. Vršiti pa se sme brez posledice tudi vse poletje, ko je drevo zeleno, posebno pa meseca julija. Tudi tega meseca drevesa mirujejo, lub je poln soka in rana se hitro zaraste. Zelo škodljivo in nevarno pa je trebiti drevesa pozno spomladi, ko so muževali.

Odstrani pa: vse pregoste veje, da bo moglo solnce vsak list obsevati; vse se križajoče in se drgajoče veje, sicer bo nastala rak-rana; vse že rakaste veje, ker so začetek in posledica raznih drevesnih bolezni in selišča krvnih uši; nadalje vse zlomljene, suhe in navzdol viseče veje.

Sramota za vsakega gospodarja pa je, ako trpi na svojih drevesih belo omelo (lim), ki živi neposredno na škodo drevesa. Ta vedno zelena zajedalka se z ostrim nožem izreže iz debela s koreninami vred in gladka rana se lepo zamaže.

Pri iztrebljenju pa se nikakor ne smejo veje oskubiti in oropati krajšega rodnega lesa z mnogimi cvetnimi popki, kakor se to večkrat zgodi. Tudi znotraj po kroni raste lepo sadje.

Ko veje odrezujemo, moramo paziti, da ne puščamo štrcljev ali rogov. Ti začnejo znotraj trohneti. Trohnoba se širi in širi, ter prehaja tudi v deblo. Zato vidimo toliko votlih dreves. Odrezujemo tedaj veje popolnoma tik debela ob vejnem obročku navpično na vejno podložno os.

Debelejšje veje se odrežejo na dveh mestih: prvokrat nekoliko oddaljeno od debela in še le drugokrat tik debela. Če bodeš tako postopal, se veja ne bode začesnila, deblo se ne bode poškodovalo.

Manjše rane kmalu zacelijo. Kar pa je večjih čez 10 cm, se z vrtnim nožem gladko obrežejo in do luba s cepilno smolo, ali pa s katranom namažejo, da se zabrani pristop vlage, gliv in solčnih žarkov. Velike dupline se napolnijo s kamenjem ter zamašijo s cementom.

Gospodarstvo.

Večjo skrb opekarnam! Iz novomeške okolice se nam poroča: Svetovna vojska, ki traja že četrto leto, nam posestnikom-kmetom prinaša tudi to zlo, da ne moremo za nobeno ceno dobiti več, bodisi strešne, bodisi zidarske opeke za popravilo streh in popravila na stavbah. Kakšna škoda bo nastala iz tega v kratkem času, je težko dopovedati neprizadetim; prepričani pa smo, da je to dolžnost poklicanih činiteljev, da v tej zadevi pomagajo gospodarjem. Velika pomoč bi bila za celo novomeško okolico, ako bi se zopet otvorila opekarna v Žabjivasi pri Novem mestu. Niso nam sicer znani razlogi, zakaj lastnica tega podjetja pusti to tako zapuščeno in neizkoriščeno, ker o tem, da ne bi hotela to podjetje zadostno gmotno podpreti, ne more biti govora. Tudi ne more več držati izgovor, da bi to podjetje ne neslo, pri sedanjih draginjah vseh izdelkov; tudi, da ne bi delavcev dobili pri sedanjih množini laških vjetnikov. Edino, kar zna plašiti lastnico, so morda trde izkušnje, ki so jih imeli poprejšnji lastniki. Vendar tudi to ne drži. Strokovno vodstvo podjetja bi te hibe odstranilo in ustvaril bi se obrat, ki bi ustregel premnogim potrebam tukajšnjih posestnikov novomeške okolice, in bi bil v njih pravi blagor. Ako bi se pa sedanja lastnica ne odločila sama to podjetje nadaljevati, bi bilo v običnem interesu in v njenem, da stavbe ne trpé preveč vsled sedanjega nerabljenega stanja, da bi se prodalo. Interesentov, ki bi se zanimali za to podjetje, gotovo ne manjka. Da-le zvedo, oglasilo bi se jih več. Iz občekoristnega razloga sprožili smo to misel in želimo, da bi našla odmev.

Prešičji semnji za plemene in rejne prešiče se vrše v Novem mestu vsak ponedeljek. Ker je poprašanje po prešičih zmiraj veliko, prešičev se pa le malo pripelje, se prešičjerejci, posebno krškega okraja, vabijo, da pripeljejo na te semnje čim največ prešičev. Na veliki letni Jurjev semnji, to je torek 23. t. m., bo posebno živahna kupčija z mladimi prešički, nakar se kupci in rejci opozarjajo.

Vojaške rekvizicije živine v celi državi. Vojno ministrstvo je z ukazom št. 38107 telegrafično odredilo, da se po celi Avstriji začno vršiti rekvizicije živine z vojaško pomočjo, ker se z lepa ne more dobiti predpisanega števila klavnih živine. „Deželni mestom“ v posameznih kronovinah prideli se je poseben častnik, ki bo nadzoroval in odredil dobave živine po deželi. Ta častnik bo imel na razpolago večje vojaške oddelke, ki bodo v slučaju, ako se ne bo po zaupnikih „Deželnih mest“ dobavilo predpisano število živine, takoj nastopilo z oboroženo silo in bo spravilo samo živino k dobavam. Za vso živino, ki jo bo vojaštvo samo spravilo k dobavam, se bo plačevala znižana cena oziroma prejšnja stara cena, toraj 1 K manj za kilogram žive teže kot sicer, po vrhu pa se bodo odbili še rekvizicijski stroški. „Kranjsko deželno mesto za vnovčevanje živine v Ljubljani“ se je že zdavnaj bala, da bo prišla navedena odredba vojnega ministrstva, ker je v nekaterih krajih zelo veliko živine manjkalo ter so bile dobave brezuspešne. „Deželno mesto“ se je branilo, kolikor časa se je dalo vojaških rekvizicij ter svetovalo in prosilo kmetovalce, naj rajše dajo prostovoljno živino, kakor z vojaško silo. Žalibog, da so nastopali različni hujskači, ki so odgovarjali ljudem, naj ne dajo predpisanega števila živine za vojaštvo. Ako zaupniki „Deželnega mesta“ nebi določili pri rejcih predpisanega števila živine za odvzem, bodo morali takoj nastopiti župani uradno ter sami določiti, katera živina naj se odvzame in sodelovati pri rekvizicijah brezplačno. „Dež. mesto za vnovčevanje živine v Ljubljani“ sedaj družega nasveta ne more dati rejcem, kakor tega, da oddajo, ako kak zaupnik določi kako žival za oddajo isto ob pravem

času brez izgovora k dobavi. Zaupniki bodo vzeli tisto živino, ki se razmeroma, čeprav težko, pa vendar najlozje pogreša. Brez žrtev pa itak ne gre. — Kranjsko dež. mesto za vnovč. živine v Ljubljani.

Torej vendar karte za tobak se mislijo vpeljati v najkrajšem času. Obenem se razdeli prodaja tobaka po okrajih. Dolgo nas že strašijo s temi kartami, smo radoveni, kaj bo.

Čujte, čujte! Kakor poročajo dunajski listi, bodo tako na Ogrskem, kot v Avstriji, v najkrajšem času pričeli z novimi rekvizicijami živil. Novo je, da bodo komisije natančno preiskale vse hiše in gospodarstva. Pregledale bodo vsak najmanjši kotiček. Kdor bo na prvi poziv oddal to, kar ima odveč, temu bodo blago po primerni ceni plačali in ne bo kaznovan, četudi je zaloge doslej prikrival.

22.000 kg čebule je prvi prispevek živil, ki je prišel te dni na dunajski trg iz Ukrajine. Vse drugo sledi baje v kratkem v najboljše meri.

Danes smo ustavili list vsem onim, ki za leto 1917 niso poslali naročnine. Kdor hoče list dobivati, ga najvljudneje prosimo, da nam pošlje za leto 1917 tri krome in za leto 1918 pa pet kron, torej skupaj osem kron. Za preteklo leto smo zaupali mi, za tekoče leto pa zaupajte nam, pa bo za vse prav! Vsekako se nam zdi čudno, da se Dolenjci tako malo pobrigate za domač list. — Kaj se nam naj zares naš sovražnik smeje v pest in nam uniči Dol. Novice? — Še bolj čudno se nam pa zdi, da se nahajajo med neplačniki ravno oni, ki so nam bili dosedaj vedno zvesto naklonjeni!

Domače in tuje novice.

Velikodušen dar. Blagorodna gospa Marija Kramaršič, sestra pokojnega gosp. Avgusta Jagodiča, je poslala iz Ljubljane za mestne reveže v Novem mestu 200 kron. Bog plačaj tisočkrat plemeniti dobrotnici!

Ponovno prebiranje v letih 1899 do 1894 rojenih črnovojnikov za politični okraj Novo mesto se vrši dne 12., 14. in 15. aprila. Dne 12. t. m. pridejo k prebiranju črnovojniki iz sodnega okraja Trebnje v Trebnjem v prostorih občinskega urada. Dne 14. aprila pridejo k prebiranju črnovojniki iz občin Rudolfovo, Šmihel-Stopiče, Prečna, Brusnice, Mirna peč in Toplice. Dne 15. aprila pa črnovojniki iz občin Črmošnice, Poljane, Orehovica, Gor. polje, Bela cerkev, Št. Peter in črnovojniki iz sodnega okraja Žužemberk. Kraj prebiranja: Rudolfovo, Narodni dom. — Gospod župan ali njegov namestnik naj pripelje svoje črnovojnike omenjenega dne ob 7. uri zjutraj na lice mesta. Prebiranje se vrši po občinah. Vsak črnovojnik mora biti po celem životu čisto umit in popolnoma trezen. V bližini kraja prebiranja, kakor tudi v sobah, v katerih se prebiranje vrši, mora vladati popoln mir. Prestopki se bodo ostro kaznovali. — C. kr. okrajno glavarstvo Rudolfovo.

Splošni dan za vojaške grobove dne 1. in 2. novembra 1917. Prezvisešeni gospod knezoškof dr. Anton Bonaventura Jeglič je c. kr. deželnemu predsedništvu izročil zneska po 10.748 kron 44 v in 969 K 92 v, skupaj 11.718 K 36 v kot donesek po prečastitih župnih uradih izvršenega nabiranja darov v korist vzdrževanja vojaških grobov.

Slovesno sprejeli so v Ljubljani Trnovčani na velikonočni torek svojega novega župnika, preč. g. Franceta Finžgarja. Farani so mu med drugimi navdušenimi ovacijami postavili mlaje in več slavolokov. Na velikonočni ponedeljek pa so se ginljivo poslovili od svojega bivšega ljubljene

pastirja, preč. g. Ivana Vrhovnika. Na pravili so mu prisrčno odhodnico. — Slovesna instalacija novega župnika se je pa vršila na belo nedeljo v trnovski župni cerkvi. Slavnostni govor je imel veleč. g. prelat A. Kalan.

Darovi za slepe vojake. V gostilni pri Dol. železnici se je nabralo na zabavnem večeru 31. marca 40 K. Najlepša hvala!

Umrl je v Ljubljani 1. aprila 1918 Franc Šalehar, po dolgem trpljenju, star okoli 65 let. Pokojni je bil uslužben v tiskarni J. Krajec nasl. v Novem mestu. Svojo hišico in malo posestvo, katero si je pridobil s pridnostjo svojih rok, je imel v Irčivasi, občine Šmihel-Stopiče. V mladih letih je bil postiljon pri Gresselu v Trebnjem. Dne 2. novembra 1881. leta pa je stopil v službo pri tiskarju in knjigarju gosp. J. Krajec-u v Novem mestu, kjer je vstrajno služil 20 let. Ko so prevzeli leta 1901. Krajčevi nasledniki tiskarno in vse podjetje, so prevzeli obenem z drugim osebom tudi Šaleharja. V tej službi je ostal še 14 let. Dne 31. decembra 1915. leta pa je moral službo opustiti zaradi svoje in boleznih svoje druge žene, ki mu je prerano umrla ter zapustila bolanemu možu četvero majhnih otročičev. Ta nesreča in žalost je še-le pospešila njegovo bolezen. Šalehar je torej služboval pod eno streho 34 let. Bil je vseskozi mož-poštenjak, vesten in marljiv delavec, krščanski soprog in skrben oče, dobre in vesele narave in blag značaj. Bog mu daj večno plačilo v nebesih! — Zanimivo je, kar je rajni sam pripovedoval in njemu so pripovedovali njegovi stariši in drugi stari in prastari ljudje, da je bil Šalehar rojen v prav oni hiši na Potovrhu, župnije šmihelske, v kateri se je rodil sveti Feliks in s katerim bi še bili Šaleharji baje v daljnem sorodstvu. Kakor znano, počivajo ostanki sv. Feliksa pod glavnim oltarjem v novomeški kapiteljski cerkvi. Seveda je to le ljudska tradicija ali govorica, brez verjetne podlage.

Umrla je 6. aprila v Novem mestu gospodična Hedviga Šarec, učiteljica v Moravčah. Ob počitnicah in praznikih je najraje prihajala k svoji sestri gospe Budna v Novomestu. Tako je prišla tudi letos na velikonočne praznike k svojim dragim, od katerih se je pa po kratki in mučni bolezni za vedno ločila. Rajna je poučevala eno leto na Bizeljskem, 15 let v Rajhenburgu, eno leto v Vojniku in 26 let (od leta 1893.) v Moravčah, torej skupaj 43 let. Po službenih letih je bila starosta kranjskih učiteljev. Bila je izvrstna vzgojiteljica mladine, katero je ljubila prisrčno, kar je bilo vzrok, da se vkljub rahlemu zdravju in svoji starosti 63 let ni mogla odločiti za zasluženi pokoj. Pač pa je želela to zadnji čas storiti. Toda Vsemodri jo je nepričakovano, ampak dobro pripravljeno poklical v rajski pokoj k večnemu plačilu. Vseposod, koder je službovala, posebno pa v Moravčah, je bila blaga pokojna obče spoštovana in čislana učiteljica. K zadnjemu počitku sta jo spremila novomeška deška in deklška šola s svojim učiteljstvom. Udeležilo se je pogreba tudi več koleginj in kolegov iz Novega mesta in okolice ter z Moravč in obilo drugih odličnih pogrebcev. — „Kakor zvezde na nebu se bodo lesketali oni, ki poučujejo druge v pravičnosti!“

Umrla je v Novem mestu ga. Ana Berus, vdova-uzitkarica, stara 86 let. — Naj počiva v miru!

Umrla je 7. aprila v Žalovičah, župnije Šmarjeta, Ana Košele roj. Radešček, v Grčevju, župnije Št. Peter, po kratki, mučni bolezni in previdena s sv. zakramenti. Pokojnica je bila vseskozi blaga žena, krščanska mati, ter pridnih in dobrih rok. Bog ji daj večni mir in pokoj!

Spominska cerkev za vojake. Celovski knezoškof dr. Adam Hefter je sklenil sezidati v Celovcu spominsko cerkev, v kateri se bodo darovale dan za dnevom sv. maše za padle junake. Plemenit sklep!

40 letnico mašništva je obhajal na praznik Marijinega oznanenja preč. g. p. Marijan Širca, bivši gvardijan svetogorskega svetišča, sedaj vikar v Pazinu. Nekdanji blagi učitelj frančiškanskih novincev je v raznih jeziki obelodanil že mnogo lepega, zlasti glede trsaškega in svetogorskega svetišča. Nakloni Vsemogočni mnogozasluznemu gospodu jubilarju še veliko zdravih in zadovoljnih let!

Pozabljenost. Tam nekje pri mestu Asiago se nahajata na bojišču še samo dva dolenska rojaka, poznana ne samo po ulicah Rudolfovega mesta, temveč tudi po ostati Dolenjski, ki sta, ne po svoji krivdi, pozabila voščiti srečo mestu kot deželi, po vinogradih, polju, travnikih in gozdovih, — se danes javno opravičujeta in prosita, da se voščila za Veliko noč naknadno vzamejo na znanje. — Marjetič, Smolik.

Konec šolskega leta na srednjih šolah. Naučni minister je odredil, da zaključijo srednje šole, dekljski liceji, učiteljska, trgovske in navtične šole radi izrednih razmer šolsko leto že 28. junija, če ni med letom znatno trpel pouk vsled drugih ovir. Za zavode, ki so morali vsled pomanjkanja premoga ali vsled drugih ovir prekiniti pouk, bo izšla sporazumno z deželnimi šolskimi oblastmi posebna tozadevna odredba, če bo to res nujno potrebno.

Naselil se je v Krškem nov odvetnik, g. dr. Stanko Lapajne. Prišel je z Dunaja.

Zanimive doživljaje iz ruskega vjetništva bi nam zamogli podajati mnogi, ravno te dni iz ruskega vjetništva domov došli vojaki. Ker bi ti podatki povedali domačinom, koliko veliko so ti junaki pretrpeli za domovino in bi naše ljudstvo ob enem seznanili z običaji, deli, življenjem in zemljepisnimi legami itd., iz krajev, kjer so v vjetništvu prebivali, bi bili za splošno zelo podučljivi in spodbudni. Naši vojaki so si pridobili v tujini toliko v splošni omiki in v daru pripovedovanja, da bi njihovim izvajanjem zlasti preprosto ljudstvo z največjim zanimanjem sledilo in bi jim vedeli hvalo. Iz tega razloga se obračamo s temi vrsticami do naših vojakov z vabilom, da bi v splošno izobrazbo svoje doživljaje, v kolikor imajo za javnost zanimanje, s spretno roko opisali, da ne izginejo iz spomina. Kot vzor takega dela opozarjamo samo na obširno povest pisatelja J. Jurčiča, ki je rešil pozabnosti doživljaje Slovencev vojska iz prve ruske vojske pred dobrimi sto leti.

Dva vola 20 tisoč kron. V Budimpešti je bil obsojen neki kmet na 15 dnevni zapor in na 200 kron, ker je zahteval za dva vola 20 tisoč kron.

Zračna pošta je vpeljana med Dunajem in Ukrajino. To so zares čudne stvari, ki jih rodi vojska.

Železniški voz sladkorja so zaplenili v Zagrebu, ki pa je bil zastrupljen. Bil je polit s pikrinsko kislino.

Popravek. V zadnji številki Dol. Novic je poročal pisec „Poslanega“, kakor da so dobili tukajšnji gg. uradniki za Veliko noč po 2 kg suhega svinjskega mesa. Da pa ne bo javnost tega kot resnično tolmačila, objavimo radevolje ta popravek resnici na ljubo, da je bil pisec premalo informiran. Gg. uradniki niso dobili niti drobtine mesa, pač pa so prejeli le nekateri revnejši uslužbenci tukajšnje mestne občine nekaj malega od mesa v poboljšek.

Zapravljiva dama. Neki francoski list piše: Z veseljem priobčujemo sledeči oglas, ki ga je prinesel neki pariški list in je bil plačan po 5 kron za vrsto: „2000 frankov nagrade dobi tisti, ki najde naročnega psička, izgubljenega pretekli teden. Odda naj se psiček pri gospe Hirsch itd.“ — Kakor se kaže, se nagiba vojna h koncu. Toda ta dama je gotovo ni čutila prav nič, ker more dati za izgubljenega psička 2000 frankov. Najbolj žalostno pa je, da ima gospa Hirsch nešteto enako mislečih tovarišic v Parizu.

Kako sem se oslepel učil čitati in pisati.

(Dalje.)

Takoj prvo jutro mojega bivanja v zavodu se že snidem z drugimi svojimi tovariši. Bili so samo trije, s katerimi sem se razgovarjal ter jih povpraševal, kaj da delajo tukaj. Ali oni so mi le malo odgovarjali na moja vprašanja, ker so bili šele novinci v zavodu, in zaradi tega niso mogli dosti vedeti, kaj da bodo počeli tukaj. Med našim pogovorom pa stopi k nam neka častita sestra usmiljenka in me prijazno vpraša kako mi gre, od kod sem prišel, česa se bom učil tukaj v zavodu. Jaz ves začuden odgovorim: „Kaj se bom sedaj učil, ko sem slep.“ Ali častita sestra me nagovarja dalje, ter med drugim tudi reče: „Še pisati in čitati boš znal, samo če se boš hotel učiti.“ Jaz na to nič ne odgovorim, ali sam pri sebi si pa mislim: „Pisati bo še mogoče, ker sem že nekoliko poskusil v Ljutomerih.“ Ali da bi se mogel naučiti čitati, to se mi je zdelo pa čisto neverjetno. Naposled sem obljubil častiti sestri: „No, pa naj bo, bom pa poskusil, mogoče bo pa vendar šlo.“ Takoj v par dneh mi že prinese knjigo, katera je bila precej velika, kakor tista, ki župnik bere mašo iz nje, položi knjigo pred mene ter reče: „No, sedaj pa le korajžen bodi, potiplji kakšne črke so za slepe.“ Jaz seveda hitro primem z roko, ter začnem tipati po knjigi. Ali kako se začudim, ko najdem po celi knjigi same pike, kakor da je cela knjiga posejana s prošenim zrnjem. Jaz sem z glavo odmajeval ter rekel: „Ne vem, ne vem, ali bi začel ali ne; sem že prestar, da bi se naučil, kaj te pike pomenijo.“ Obupal sem nad tem učenjem. Ali častita sestra mi ne da miru. Nagovarja me, kako bom vesel če bom kaj znal in mi daje poguma na vse mogoče načine. Pove mi, da se učijo tudi drugi moji tovariši. „Tudi drugi se učijo? No, potem se hočem tudi jaz poprijeti, naj bo kar hoče, čeprav me včasih malo za ušesa potegneta,“ sem rekel. Saj čitati bi pa vendar rad znal; in že isti dan mi pokaže častita sestra par črk v knjigi, ter mi razloži, koliko pik ima vsaka posamezna črka in katere pike da ima ta ali ona črka. Cela abeceda za slepe sestoji namreč iz šestih pik, ki se različno postavljajo. Jaz vse to pazljivo poslušam, in že prvi dan sem dobil nekaj poguma za učenje, kajti že pri prvi poizkušnji sem se naučil na pamet štiri črke, in sem dejal: „No, to pa ni tako težko, kakor sem mislil; če bo šlo tako naprej, bomo kmalu čitali časnike, kakor smo jih poprej, ko smo videli.“ Tako sem znal na pamet v nekaj tednih celo abecedo. Ali dokler smo se učili le posamezne črke je že še šlo; ko so prišle črke v besede, tedaj pa je bilo bolj težko, kajti tukaj so morali prsti povedati, kar oči niso videle. To pa ni šlo kar na pamet, zato je treba, da ima človek dober čut v svojih prstih. Ali tega pa pri meni ni bilo, ker sem imel roke vse premrle od strašnega sibirskega mraza; bil sem namreč 22 mesecev v Rusiji. Roke so bile polne protina, ter so mi bile pri tem učenju jako nerodne in neobčutljive, kar mi je delalo velike težkocice pri mojem učenju. (Konec sledi.)

Teden dni dopusta.

Piše Janez Nep. Grzinič. (Dalje. 14.)

Potem pa je bilo moje zabave tudi konec. Morda so iz celega sveta navozili kamenje ravno na to cesto. Pa v klanec je šlo brez konca, oh, tako težko, da sem godrnjal na nedolžno kolo, ki se mi je hotelo iztrgati iz rok. Godrnjal pa tudi na lastne noge, ki se jim ni dalo stopiti ravno. Enkrat sem zaplesal na levo, enkrat na desno, ter se obračal okrog svoje osi, da sem kolo lovil po trnju. Še slabjša je bila ta pot, kakor ona tam čez goro, kjer so mi bili škorci priredili koncert.

Razgleda nobenega. Najraje bi bil zatinsil oči, da bi ne gledal tega mrtvaško dolgočasnega kraja. Ura je potekala za uro. Jaz še zmerom nisem bil nikjer. Da si nisem bil izvolil tiste lepe, glavne ceste!

Kje bi bil zdaj že! Loteval se me je kes. Pa to ne pomaga nič. Še škoduje. Le s korajžo pa kolesom naprej. Vsake stvari je enkrat konec. Morda tudi ta cesta ne pelje v večnost. Pa res sem prišvedral na vrh. Zdaj sem videl, kje da sem. Zajahal sem kolo. Ali po kamnitih ploščah me je tako zaganjalo navzdol, da nisem mogel vstaviti. Kričal sem na vse grlo, da sem odpodil par bab s ceste, ki so bile pred mano v smrtni nevarnosti.

Ko sem potem srečno priletel na drugo cesto, sem moral zopet s kolesa dol.

Prej je šlo celo večnost navzgor, zdaj pa se mi je zopet ponujala dolga zabava navzdol.

Komaj sem obdržal kolo, ki je hotelo biti preje v dolini, kakor jaz.

No, tudi to sem junaško prebil.

Ali kjer je smola, je smola.

Ko v ravnini zasedem kolo, mi prično, ne vem od kod, bržkotne od zgoraj, padati najprej drobne in redke, potem pa debele in goste kaplje po strani v obraz.

Šele zdaj sem zapazil, da je bila vsa okolica pred mano zavita v deževen oblak.

Piš pa je nastal tak, da ga nisem mogel premagati na kolesu.

Zlezel sem zopet dol.

Plašč sem imel s seboj, ali iz gole trme ga nisem hotel ogniti.

Celo dežnik je bil privezan na kolesu; smejate se, kakor hočete, to sem se naučil od pametnega prijatelja.

Ali, naj dežuje, kakor hoče, ne bom ga odvezal.

Ne bom prvič v življenju moker.

Kakor nalašč je pa nehalo deževati. Tudi piš je ponehal po malem.

Stal sem pred gostilno. Svočas pri-ljubljeno izletišče bližnjih meščanov.

Zopet je bilo treba zelene mize diplomatov. To se pravi, zopet sem tuhtal, ako bi se tukaj ne dalo kaj prištediti na času.

Do mesta sem imel s kolesom četrte ure.

Tam okrog bi bilo treba voziti še slabe pol ure, da bi prišel tja, kamor mi je bilo todkaj veliko bližje. Saj se mi je tista cerkvena tam gori smejala skoraj pod nosom.

Pred več tedi sem že vozil tod, sigurno, gladko, zakaj bi danes ne šlo.

Zmagala je državniška modrost.

Kar po diagonalni, pa bo.

Res je bilo, pa kako!

Bila je prava križeva pot.

Krenil sem na desno.

Sprva je šlo prav lepo gladko skozi redke gozd med pašniki.

Prišel sem do razpotja.

Napisa nikjer.

Desna cesta je peljala v vas, leva preko njiv in travnikov.

Vasi sem se hotel izogniti. Na levo pa je preveč vabila železniška zgradba, kakršne se ne vidi povsod.

To sem si moral ogledati.

Občudoval sem precej časa delo moderne tehnike.

Po cesti nisem mogel voziti zaradi obilega kamenja.

Vlekel sem kolo in vlekel.

Cesta je postajala ožja, izpremenila se v stezo in mi naposled izginila pod nogami.

Mučil sem se po izmočenih njivah, zagazil v močvirje in gnetel na zadnje tisto grdo ilovico, ki se kar več ne da odpraviti. Iskal sem z očmi tisto cerkvico na gori.

Ni je bilo.

Še bližnje vasi so se, zdi se mi, vse vdrle v zemljo.

Vstavil sem se pod gričem, na katerem je bila majhna vasica.

Pa ne za dolgo.

Vlila se je taka ploha, da sem hitel v zavetje, kar najbolj se je dalo.

Kljubovati se nisem upal temu zavratnemu elementu.

Prišedši do borne kočice, vprašam šestnajstletno punčko inteligentnega obraza, ki je pred hišo zibala speče dete, li bi smel malo povediti pod streho.

Nobenega odgovora.

Svoje kolo naslonim, kolikor se je dalo, k leseni steni, da bi se pod kapom ne izbrisali ilovnatih dokazi mojega trpljenja.

Čemu mi je moja skrbna ženka zarinila precejšnjo stekleničico slivovke v nahrbtnik?

Storil sem požirek. V znak posebne hvaležnosti pa sem nagnil še enkrat.

Zahvala.

Za vse dokaze tolažilnega sočutja, kateri so bili izkazani med boleznijo in ob smrti prebrano umrle, naše iskreno ljubljene soproge, matere, sestre, svakinje in sestrične, gospe

Ivanke Gril roj. Pele

kakor tudi za izredno mnogoštevilno udeležbo pri pogrebu, izrekamo tem potom vsem skupaj, kakor tudi vsakemu posameznemu, našo najtoplejšo zahvalo. Bog bodi vsem bogati plačnik!

Zalujoči rodbini Gril-Pelc.

Ribnica, dne 7. aprila 1918.

Potreben sem bil. „Katera vas pa je to?“ vprašam deklico. Nobenega odgovora. „Ali nisem vreden odgovora,“ se jezno zaderem nad njo. „Ne vem,“ odvrne plaho. „Ali sploh veš, da živiš,“ se togotim nad punco. Nič punco, nič deklico. Tuta je bila tutasta. Pa tudi njen obraz ni bil prav nič inteligenten. „Kje je ta in ta vas? Kako daleč?“ skušam dalje ta čudni tvor. „Ne vem.“

Razvedrilo.

V kavarni. Poročnik rekrutom: „Kdo izmed vas je sinoči šel mimo mene, pa ni salutiral? Saperlot, če si jaz moram zapomniti sto takih neumnih obrazov, si boste menda vi vendar enega zapomnili!“

Velika nada. „Vaš sinček bo gotovo prav imeniten in moderen slikar. Že sedaj tako slika, da se nikakor ne more spoznati, kaj naj slika predstavlja!“

Hvala. A: „Če pridem pozno v noči domov, mi prihiti vedno moja: dobra žena že naproti, da mi sezuje čevlje.“ — B: „Kaj če to! Meni pa že prileti sezuvalnik naproti!“

Odkritosrčnost. Župnik: „No, Peter, ali si se kaj poboljšal po Veliki noči? Vendar nisi zopet kradel kokoši?“ — Peter: „Ne, ne, gospod župnik!“

Župnik: „Seveda tudi gosi nobene?“ — Peter: „Tudi ne, ne!“ — Župnik: „Tako je prav! Vidiš, takšen moraš ostati na-dalje! Z Bogom!“ — Peter odhajajoč sam pri sebi: „To me veseli, da ni gospod župnik povprašal po racah!“

Očetova starost. „Koliko je star vaš oče?“ — „Kakor jaz!“ — „Kako to, ali niste vi njegov sin?“ — „Seveda! On je postal z istim dnem moj oče, ko sem postal jaz njegov sin!“

Kaj znajo židje. V nekem listu je bila brati sledeča ponudba: „Cenjenim gospodom kmetom priporočam za zboljšanje njiv svojo izvrstno moko iz kosti. Tudi sem pripravljen zmlati v svoji tovarni njihove kosti.“

Prijazen govor. „Ves čas govorite o nekem oslu. Pa menda ne mislite mene?“ — „O, kaj še! Ali menite, da ni nobenega drugega osla na svetu?“

Pri sodnji. Sodnik: „Štiri osebe pričajo, da so vas videle pri hudodelnem dejanju!“ — Obtožene: „Kaj če to, gospod sodnik, jaz jih pripeljem štiri sto, ki bodo pričale, da me niso videle tega storiti!“

Pri maturi. Profesor: „Zakaj ne odgovorite? Ali vam je morda vprašanje pretežko?“ — Dijak: „Vprašanje mi ni težko, ampak odgovor!“

Pri skušnji. Profesor: „Ali veste kaj o dolgovi in posojilih?“ — Dijak: „Žalibog, veliko preveč!“

Očiten dokaz. Okrajni zdravnik preiskuje ponesrečenca in prizna, da je mrtev. Občinski sluga pa trdi, da ni še mrtev, ker še gre njegova ura.

Prvi izkaz darov za „Invalidni dom v Belokrajini“ do 5. marca 1918.

(Dalje.)

Anton Zurec in nečak Krupa 100 K; P. Bernard Polak, prior, Ljubljana 344 K 60 h; Samostan Brezje 32 K 11 h; dr. Anton B. Jeglič, škof, Ljubljana 100 K; dr. Jos. Dolenc, prof., Ljubljana 10 K; grof Künigl, Ljubljana 30 kron; župni urad Črnomelj 224 kron; Avgust Kunc, Črnomelj, 10 kron; Hranilnica Kropa 10 K; dr. Illner, Ljubljana 1 K; Ignac Elsner, c. kr. ravnatelj, Ljubljana 10 K; Jan. Flis, gen. vikar, Ljubljana 30 K; Adolf Elsner, deželni sod. preds., Ljubljana 40 K; dr. Fr. Janežič, sem. prof., Ljubljana 10 kron; fml. Pavel baron Wernhardt, Dunaj 20 kron; Alojzij Mihelčič, deželni poslanec, Lokvica 10 kron; Anton Jemec, župnik, sv. Jakob ob Savi 10 K; župni urad Motnik 20 K; F. Rabič, direktor kaznilnice 10 kron; dr. Gregorij Pečjak, gimn. prof., Ljubljana 100 kron; Hugo Müllerer, c. kr. požtni nadof., Ljubljana 2 K; Jan. Kunaver, župnik na Golem 4 K; Alojzij Verderber, Ljubljana 5 K; Emanuel Fuks, Metlika 10 K; Janez Vok, Radoše 20 K; Bernard Widmann, opat, Zatična 30 K; Sanitetno okrožno zastopstvo, Metlika 50 K; Franc Prus, Metlika 10 kron; župni urad sv. Trojice, Tržič 72 K; župni urad Adlešiči 100 K; Klementin in Vuksinje M. 10 K; Natalija Keki, voditeljica mestne šole v Reki 5 K; Ribič Marija, Metlika 2 K; Jerencak Ursula, Metlika 2 K; Vrančar Janez, Curile 6 K; Jaklič Miko, Rosalnica 6 K; Kolar Matija, stolni dekan, Ljubljana 100 K; Josip Hrehorič, posestnik, Metlika 6 K; Viktor Šteska, ravnatelj kn. šk. pisarne, Ljubljana 20 K; Miha Arko, dekan 35 K; Franc Tomc, Gradac, Belokr. 50 K; Martin Plut, trgovec, Črnomelj 100 K; Zavod ubož. šol. sestra N. G. G., Trnovo 246 K; I. Munda, c. kr. vladni svetnik, Lj. 20 kron; Konrad Rubbia, c. kr. dvorni svetnik 10 K; Janko Lebar, Črmošnice 27 K 67 h; župni urad Dragatuš 100 K; Janko Barle, mestni župnik, Ljubljana 5 kron; županstvo občine Doblče 35 K; vitez Laschan, dvorni svetnik, Ljubljana 10 K; Ivan Sustarsič, Črnomelj 20 K; Ferdo Habjan, orož. stražmojster, Metlika 10 K; Josip Kambič, Metlika 10 K; župni urad Besnice pri Kranju 30 K; Zavod ubogih šolskih sester d. N. D., Šmilh 12 K; Franc Pibernik, trgovec, Suhor 20 K; baron Matenloht, podpolkovnik, Inf.-R. 102, 100 K; župnik P. Stanko Dostal 500 K; Neimenovan, Ljubljana 100 K; Alojzij Pehani, župnik v Knežaku 10 K; dr. Alojzij Merhar, katehet, Ljubljana 3 K; Katol. sloven. izobraževalno društvo, Črnomelj 237 K 12 h; Janez Klepec, invalid v Belči vrhu 10 K; kupni urad v Sori 25 kron; Jan Medith 10 K; Franc Kušar, Mengeš 10 K; dr. Alfonz Mahr, deželni svetnik, Ljubljana 5 K; Hranilnica Ziri 25 K; Milan Šašelji, župnik v Klancu 20 K; Marija Skrinjar, Kašča pri Semiču 200 K; Marija Langer, Črmošnice 180 K; župni urad Kokra 20 K; Alma Račič, Ljubljana 3 K; Marija Predosnik, voditeljica nem. «Studentenheim» v Ljubljani 100 kron; Sestre nem. vit. reda Freudental v Šleziji 12 K; Ivan Škof, Metlika 5 K; Matija Flak, Gradac 10 K; Ivan Rezek, Radovica 5 K; Lud. Bajec, župnik v Št. Janžu 5 K; Andrej Kalan, kanonik, Ljubljana 20 K; Marko Anugelj, Gabrovce 4 K; Martin Stare, Rosalnica 10 K; Sestre nem. vit. reda Freudental 50 K, Ivan Flis, gen. vikar in kanonik, Ljubljana 100 K; Ivan Kogovšek, vojni kurat 50 K; Križanska dekliška Marijina družba 30 kron 60 h. — Skupaj prva zbirka 6747 K 66 h.

Loterijske številke.

Trst, 3. aprila 42 47 87 63 20

Lepa hiša z vrtom

se prodaja v Rudolfovem. Naslov v upravnem ništvu Dol. Novic.

STANOVANJE

obstoječe iz treh sob, išče mirna stranka v Novem mestu. Ponudbe na upravništvu Dolenjskih Novic.

BARVA za obleke

lister, volno, platno itd. v vseh barvah se pošilja že od 10 zavitkov s poštnino in navodilom 17-20 K. „Mehlata“ Steirerg. 60/ll. Graz. Na veliko popust! Tudi slovensko dopisovanje.

Kislo vodo in vino razpošilja A. OSET, p. Guštanj, Koroško.

Tisk J. Krajec nasl.